

واکاوی تأثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی بر روابط ایران و آمریکا: مطالعه موردی دیپلماسی والیبال

چکیده

استفاده از ورزش و دیپلماسی ورزشی تجربه مستندی را در تاریخ دیپلماسی ورزشی جهان ثبت کرده است. ورزش در سنوات اخیر یک ابزار دیپلماتیک بوده و دیپلماسی ورزشی یکی از کلیدی‌ترین شیوه‌های شکل‌گیری قدرت نرم به حساب آمده و کشورها تلاش می‌کنند از طریق راهکارهایی برای کاهش تنش‌ها در زمینه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با سایر بازیگران ایجاد کنند. روابط جمهوری اسلامی ایران با ایالات متحده آمریکا در چند دهه اخیر با چالش‌های فراوانی مواجه بوده است. حضور تیم‌های ملی جمهوری اسلامی ایران به خصوص والیبال در رویدادهای بین‌المللی مانند لیگ جهانی والیبال و بازی‌های المپیک فرصتی بوجود آورده است تا ورزش به کمک ارتقای جایگاه ایران و حتی کاهش تنش با دشمن دیرینه ایران یعنی آمریکا بیانجامد. حال پرسش این است که تأثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی بر روابط ایران و آمریکا چگونه است؟ در فرضیه بیان می‌شود که تأثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی باعث بهبود نسبی روابط فرهنگی-ورزشی ایران و ایالات متحده آمریکا می‌شود. در این مقاله با استفاده از روش اسنادی با اتکا به منابع مکتوب کتابخانه‌ای و مقالات را مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که چارچوب نظری قدرت نرم نشان داد که در مقاطعی حساس و با کمترین هزینه، به بهبود مقطعی مناسبات فرهنگی-ورزشی ایران و آمریکا کمک کرده است.

واژگان کلیدی

ایالات متحده آمریکا، جمهوری اسلامی ایران، دیپلماسی ورزشی، قدرت نرم، والیبال

مقدمه:

امروزه ورزش به عنوان یک صنعت بزرگ با ظرفیت بالا حوزه های گسترده ای را شامل فرهنگ، اقتصاد و سیاست را در خود جای داده که همین امر موجب شده تا توجهات بسیاری را به خود جلب نماید (عراقی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۲). دیپلماسی عمومی^۱ را به تقویت منافع ملی از طریق شناخت، اطلاع رسانی و تأثیر گذاری بر مردم کشورهای دیگر و گسترش گفتگو میان شهروندان و نهادهای یک کشور و همتایان خارجی آنان تعریف می کنند. ابزارهای عمده در این دیپلماسی عبارتند از انتشارات، فیلم های سینمایی و تلویزیونی، مبادلات فرهنگی، تلویزیون، هنر و ورزش. ورزش^۲ به عنوان یک صنعت بزرگ با ظرفیت بالا حوزه های گسترده ای را شامل فرهنگ، اقتصاد و سیاست را در خود جای داده که همین امر موجب شده تا توجهات بسیاری را به خود جلب نماید. مفهوم دیپلماسی ورزشی^۳ اولین بار در سال ۱۹۷۵ میلادی به کار گرفته شد. دیپلماسی ورزشی می تواند زیرساخت های تنش زدایی در روابط کشورها را به وجود آورد. به نظر می رسد در هر صورت باید توجه داشت که دیپلماسی عمومی از اهداف سیاست خارجی و اهداف دیپلماسی سنتی حمایت می کند (هادیان و احدی، ۱۳۸۸: ۷). برجسته ساختن ابعاد مثبت ورزش در سطح بین المللی همان ایجاد روابط دوستانه است و می توان با راهکارهای مناسب و اتخاذ سیاست های مناسب، باعث ایجاد شرایطی شد که ورزش، پاکی خود را حفظ و در حل کشمکش های بین المللی و ایجاد صلح نقش مؤثری را ایفا کند. ورزش در دنیای جدید در کنار تأثیرات جسمی، به عنوان صنعتی است که در عرصه های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، تأثیرات کم نظیری دارد.

در عرصه جنگ نرم، ورزش یکی از مهمترین کارکردها را ایفا می کند. ادعای محوری دیپلماسی عمومی این است که فقط محصور به دولت ها نیست. در این عرصه بازیگران متعددی از جمله بازیگران خصوصی، رسانه ها، سازمان های مدنی فراملی و فراملی وجود دارند. همچنین مخاطبان این دیپلماسی فقط دولت ها نیستند. بدین سان ورزش فعالیتی برای همکاری و تعامل بین المللی است و کشورها از آن برای اشاعه ارزش ها و باورهای فرهنگی خود در قالب ورزش استفاده نمایند و جا دارد کشورمان تمامی امکانات مادی و معنوی خود را بسیج نمایند، چرا که اشاعه اهداف سیاسی و نمایش قدرت ملی کشور با قدرت نرم ورزش و علی الخصوص منش پهلوانی که همواره به عنوان

---

¹ Public diplomacy

² Sport

³ Sports diplomacy

یک باور در عرصه‌های ورزشی ریشه در تاریخ ایران زمین دارد، می‌تواند یک منزلت در عرصه بین‌المللی برای جمهوری اسلامی ایران تبدیل گردد. اندیشمندان حوزه قدرت، ورزش را در شناسایی و برتری یک کشور در مقایسه با سایر کشورها آن هم از راه مسابقات، نشانه برتری و تاثیرگذاری در قدرت نرم^۴ می‌دانند. سیاستمداران به کسب افتخارات و میزبانی مسابقات جهانی و منطقه‌ای توجه ویژه‌ای دارند (گلشن پژوه، ۱۳۸۷: ۱۴۷).

دیپلماسی ورزشی میان ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران عمدتاً در دو رشته کشتی و فوتبال بوده است. اما در سال‌های اخیر رشته والیبال نیز، که مورد اقبال مردم و سیاستگذاران هر دو کشور بوده، به این دو رشته اضافه گردیده است و هر دو کشور از بهترین تیم‌های جهان تلقی می‌گردند. نخستین مسابقه تیم‌های ملی والیبال ایران و آمریکا در رقابت‌های قهرمانی جهان ۱۹۷۰ برگزار شد و با پیروزی آمریکا نیز به پایان رسید. نخستین و خاطره‌انگیزترین پیروزی ایران مقابل آمریکا، در جام قهرمانان بزرگ جهان در سال ۲۰۱۳ رقم خورد. در آن مسابقه ایران در دست‌های اول و دوم شکست خورده بود و در آستانه باخت در دست سوم نیز قرار داشت. یکی از بازیکن کلیدی ایران نیز مصدوم و راهی بیمارستان شده بود. درحالی‌که به نظر می‌رسید آمریکا برنده مسابقه است، سرمربی وقت تیم ملی والیبال ایران، با چند تعویض عجیب روند بازی را تغییر داد و در نهایت پیروزی را جشن گرفتند. در سال‌های متممادی دو کشور در مقطعی تلاش کردند از دیپلماسی ورزشی به نوعی برای کاهش تنش در مناسبات فی‌مابین استفاده کنند. در واقع در بخش‌هایی از تاریخ روابط ایران و ایالات متحده آمریکا ورزش توانسته است به جای اعمال قدرت سخت، به عنوان بخشی از قدرت نرم، به کمک سیاستمداران در اجرای سیاست خارجی بیاید (مختاری و کشیشیان، ۱۴۰۱: ۹۱).

موضوع روابط جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا یکی از نقاط مورد بحث و اساسی در تاریخ ایران بعد از انقلاب اسلامی بوده است. در شرایطی که ممکن است دیپلماسی رسمی به هیچ‌عنوان راهگشا و امکان‌پذیر نباشد؛ دیپلماسی ورزشی می‌تواند با بهره‌گیری از راهکارهایی که کاملاً با راهکارهای سیاسی متفاوت است، به نتایجی دست یابد که ممکن بود با دیپلماسی رسمی، سال‌های سال، این مسیر طی نمی‌شد (مختاری و کشیشیان، ۱۳۹۹: ۲۷۱). این نوع از دیپلماسی به دلیل ظرفیت بالا، هزینه نسبتاً کم و بهره‌وری بالا می‌تواند کارکرد و نتایج مثبتی را برای کشور ایران و آمریکا داشته باشد، امری که متأسفانه تاکنون سیاستمداران ما یا نتوانستند از آن بهره‌بگیرند و یا آن را خیلی

---

⁴ soft power

جدی نگرفتند. از موارد مهم دیپلماسی ورزشی میان این دو کشور می توان به دیپلماسی والیبال بین تیم های ملی اشاره کرد که در سال های اخیر والیبالیست ها فارغ از مسائل سیاسی، نقش سفیران فرهنگی بین دو کشور جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا را به بهترین شکل انجام داده اند. لذا دیپلماسی والیبال⁵ یکی از دلایل مهم انتخاب این پژوهش بوده است. برای جمع آوری اطلاعات، روش اسنادی و مبتنی بر تفسیر متن مورد استفاده قرار گرفته است. روش های اسنادی در زمره روش ها یا سنجه های غیرمزاحم و غیرواکنشی به شمار می آید. مراجعه به اسناد و مدارک در پژوهش های علمی یا بررسی هایی انجام می شود که موضوع آن ها، مطالعه پژوهش های پیشین درباره پدیده های موجود است یا پژوهش هایی که موضوع آن ها این مراجعه را ایجاب می کند (ساروخانی، ۱۳۸۹: ۲۵۴). در این روش دو مرحله گردآوری و سپس تحلیل، تبیین و داوری، قابل تصور است. دستاوردهای این پژوهش از نوع کاربردی است.

پیشینه پژوهش

در باب واکاوی تاثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی از جهت نظری و تحقیقاتی، پیشینه مرتبطی در روابط فرهنگی-ورزشی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا خصوصا ورزش والیبال مشاهده نشد، علی رغم آن پژوهش هایی به شرح زیر برخی از متغیرهای پژوهش را به صورت مجزا مورد واکاوی قرار داده اند که در جدول زیر به آنها اشاره شده است:

جدول ۱: پیشینه پژوهش

---

⁵ Volleyball diplomacy

مهمترین یافته ها	عنوان مقاله	نویسندگان - روش استفاده شده
<p>نتایج آزمون همبستگی نشان داد که متغیر جریان‌های مذهبی بیشترین تأثیر را بر تبادل فرهنگی دارد. تبادل فرهنگی رابطه مثبت و معناداری با صلح‌سازی و وحدت ملی دارد. در نهایت رابطه مثبت و معنادار بین صلح‌سازی و وحدت ملی با توسعه اقتصادی مشاهده شد. به نظر می‌رسد یافتن گفتمان مشترک در ابعاد تعاملات فرهنگی به‌ویژه در بستر ورزش، علاوه بر تقویت صلح و دوستی میان جمهوری اسلامی ایران و این کشورها، توسعه اقتصادی را برای جمهوری اسلامی ایران به ارمغان آورد.</p>	<p>نقش دیپلماسی ورزش در توسعه روابط با کشورهای غربی</p>	<p>زهره سبزی - مهدی شریعتی فیض آبادی - رضا صابونچی ۱۴۰۰ با استفاده از نرم‌افزارهای PLS و SPSS</p>
<p>یافته‌های آن حاکی از آن است که کشورهای توسعه یافته در کنار کشورهای دارای اقتصاد نوظهور (بریکس) با ارائه برنامه‌ای جامع به دنبال تحقق اهداف کلان سیاسی خود در بستر ورزش هستند.</p>	<p>مطالعه تطبیقی دیپلماسی ورزش در توسعه روابط خارجی ایران و کشورهای منتخب</p>	<p>مهدی شریعتی فیض آبادی ۱۳۹۸ روش الگوی بردی</p>
<p>این نتیجه به دست آمد که قطر توانسته از طریق دیپلماسی ورزشی و در ذیل آن گرفتن حق میزبانی جام جهانی فوتبال در سال ۲۰۲۲، با چهار مؤلفه تبدیل شدن به یک بازیگر مهم منطقه‌ای، فرصت مهم دیپلماسی عمومی و قدرت نرم، مشارکت در مورد صلح و امنیت و جذب افکار عمومی، نقشی جدی برای خود پیدا کند و در نهایت پرستیژ و اعتبار بین‌المللی خود را افزایش دهد.</p>	<p>سنجش ارتباط بین دیپلماسی ورزشی و پرستیژ بین‌المللی کشورها؛ مطالعه موردی میزبانی قطر برای جام جهانی فوتبال ۲۰۲۲</p>	<p>حسین پلونده و فرزاد حسنی ۱۴۰۱ روش توصیفی تحلیلی</p>
<p>درخصوص تأثیر کشتی یافته‌های پژوهش اشاره دارد که در شکل‌گیری قدرت نرم دیپلماسی ورزشی، در مقاطعی حساس و با کمترین هزینه به بهبود مناسبات جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا کمک کرده است.</p>	<p>تأثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی بر روابط ایران و ایالات متحده آمریکا: مطالعه موردی دیپلماسی کشتی (۱۹۹۸-۲۰۱۳)</p>	<p>سودابه مختاری و گارینه کشیشیان سیرکی ۱۴۰۱ روش توصیفی تحلیلی</p>

<p>یافته های آن اشاره دارد که نشان دهنده تاکید و توجه بیشتر به نقش ورزش در توسعه روابط دوستانه و گسترش همکاری ها با سایر کشورها و سازمان های بین المللی در دوره اول مورد بحث (سال های ۱۳۷۶-۱۳۸۴) اشاره دارد.</p>	<p>نقش ورزش در گسترش مناسبات بین المللی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۶-۱۳۹۲)</p>	<p>شاه رضایی- فاطمه و شیرزادی- رضا ۱۳۹۵ روش توصیفی تحلیلی</p>
<p>یافته های آن اشاره دارد که چهار ردیف گسترده شامل توسعه چندجانبه، همبستگی، مدیریت ارتباطات و پرستیژ بین المللی با زیرطبقه های خود به عنوان مؤلفه های اصلی دیپلماسی مسیر دوم در مناسبات جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا موثرند.</p>	<p>نقش دیپلماسی مسیر دوم در مناسبات ایران و ایالات متحده آمریکا: مطالعه موردی دیپلماسی ورزشی (۲۰۱۹-۱۹۹۸)</p>	<p>سودابه مختاری و گارینه کشیشیان سیرکی ۱۳۹۹ تئوری داده بنیان</p>

وجه نوآوری مقاله حاضر نسبت به مطالعات پیشین

همان طور که در جدول فوق دیده می شود پژوهش هایی در خصوص تاثیر دیپلماسی ورزشی توسط پژوهشگران مختلف صورت گرفته است، اما مقاله پیش رو به واکاوی تاثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی بر روابط جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا با تاکید بر دیپلماسی والیبال می پردازد.

چارچوب نظری: قدرت نرم

پس از پایان جنگ سرد^۶ ایالات متحده آمریکا که از برتری قابل توجهی در عرصه نظامی، سیاسی و اقتصادی برخوردار بود توانست موقعیت مسلطی در عرصه بین الملل به دست آورد، اما چند سالی است که این بازیگر توان برتری را از دست داده است و در جوامع بین المللی اعتبار گذشته را ندارد (پیرانی و سعیدی راد، ۱۴۰۰: ۱۵۰). قدرت نرم توانایی به دست آوردن چیزی است که می خواهیم با جذب و اقناع سایرین جهت تحقق اهداف خود کسب کنیم. قدرت نرم، محصول و برآیند تصویرسازی مثبت از خود، تاثیر گذاری همراه با رضایت بر دیگران، اراده

⁶ cold War

دیگران را تابع خود کردن و مولفه‌های نظیر آن است (بیگی، ۱۳۸۸: ۳۰). به عقیده جوزف نای^۷، در عصر جهانی اطلاعات، تمامی منابع قدرت نظامی، اقتصادی و نرم هر چند به درجات مختلف، ولی به یکدیگر مرتبط باقی خواهند ماند. به نظر وی سه منبع عمده برای قدرت نرم یک کشور وجود دارد که عبارت‌اند از: فرهنگ هنگامی که برای سایر کشورها از جذابیت برخوردار گردد، ارزش‌های سیاسی، هنگامی که با ارزش‌های اجتماعی داخلی، خارجی و روح حاکم بر سیاست‌های خارجی کشور مطابقت داشته باشد و مشروعیت، یعنی زمانی که سایر کشورها فرهنگ ملی کشور مورد نظر را مشروع و اخلاقی تلقی نمایند (Nye, 2004:4). به عقیده نای اگر رهبری ارزش‌هایی را ارائه کند که دیگران، خود مایل به پیروی از آن باشند، اداره کردن آن گروه هزینه کمتری خواهد داشت (نای، ۱۳۸۹: ۲۳). شکل‌گیری قدرت نرم فراگردی بسیار کند و زمان بر است و ایجاد آن در کوتاه مدت ممکن نخواهد بود. به همین دلیل هنگام روی دادن بحران‌های بین‌المللی که منافع ملی کشور به خطر می‌افتد زمان آزمون بزرگ میزان قدرت نرم آن کشور در صحنه میان‌کشوری فرا می‌رسد. با توجه به نظریه جوزف نای در ارزیابی مؤلفه‌های قدرت نرم (فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و مشروعیت) می‌توان گفت که عوامل زوال قدرت نرم کاهش جذابیت‌های فرهنگی، شکل‌گیری تضاد بین ارزش‌های سیاسی با روح حاکم بر رفتار سیاست خارجی و زوال مشروعیت ارزش‌های سیاسی و فرهنگی کشور مورد نظر در صحنه بین‌المللی به ویژه از دید افکار عمومی و شخصیت‌های تأثیرگذار بین‌المللی.

تغییرات نظام بین‌الملل و پررنگ شدن نقش بازیگران غیردولتی و افکار عمومی سبب شده تا اشکال جدیدی از دیپلماسی در کنار دیپلماسی سنتی مورد استفاده قرار گیرد. در واقع آمریکا، به استفاده از قدرت نرم خود در قالب فرهنگ و سیاست‌ها و ارزش‌ها در پی رسیدن به رهبری ایدئولوژیک جهانی است (دهشیار، ۱۳۷۹: ۴۳۷). اما شواهد فراوانی دال بر فرسایش قدرت نرم آمریکا در نیم سده اخیر وجود دارد. پس از جنگ جهانی دوم، هر چند ایالات متحده آمریکا به دلیل پیروزی در جنگ علیه اردوگاه نازیسم^۸ و به دست گرفتن رهبری مقابله با تمامیت خواهی کمونیسم به پرستیژ قابل ملاحظه‌ای در صحنه جهانی دست یافت، لیکن با گذشت زمان، منحنی قدرت نرم آمریکا روندی نزولی را تجربه کرد. ورزش به عنوان یکی از مولفه‌های کلیدی قدرت نرم می‌تواند ابزار کارآمدی در تعیین روابط دیپلماتیک باشد. با توجه به نشانه‌های فرسایش و افول قدرت هژمونی آمریکا می‌توان ادعان داشت که قدرت بین‌المللی این کشور در ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی نمی‌تواند کارایی لازم نظیر دو دهه قبل را داشته باشد (جمشیدی ها و قربی، ۱۴۰۰: ۶۵).

دیپلماسی ورزشی

⁷ Joseph Nye

⁸ Nazism

رسالت بنیادین دیپلماسی، مدیریت بر روابط میان کشورها و سایر بازیگران بین‌المللی است. در دیپلماسی عمومی مقوله‌هایی همچون هنر، ورزش، دانش، فرهنگ، تاریخ و مذهب نقش کلیدی دارند و مسئولان یک کشور با میدان دادن به سازمان‌های غیردولتی و مردم نهاد، زمینه ایجاد ارتباطات ورزشی^۹، فرهنگی، علمی و هنری را فراهم می‌کنند تا برداشت مردم دنیا نسبت به آن کشور در مسیر درست و معقول شکل گیرد و از این مسیر و با نزدیک شدن ملت‌ها به یکدیگر، زمینه برای رفع اختلاف‌های دولت‌ها فراهم شود. به دلیل جنبه‌های سیاسی و فرهنگی، ورزش به شکلی گسترده به رسمیت شناخته شده است و امروزه ورزش بین‌المللی جزء جدایی‌ناپذیر پویای روابط میان ملت‌هاست (سبزی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱). کسب، حفظ و ارتقا و اعتبار بین‌المللی از جمله مولفه‌های اصلی منافع ملی کشورها قلمداد می‌شود. در واقع می‌توان گفت که دولت‌ها از طرق مختلف تلاش می‌کنند که در جامعه بین‌المللی دارای جایگاه و منزلت بالایی بوده و به آنها به عنوان کشورهای قابل احترام نگریسته شود (زرگر، ۱۳۹۴: ۹). از طرفی بسیاری از کارشناسان، ورزش و رویدادهای ورزشی را به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های فرهنگ و دیپلماسی فرهنگی می‌دانند و از آن به‌عنوان یک دیپلماسی نوین با نام دیپلماسی ورزشی یاد می‌شود (بخشی‌چناری و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۶). لذا در حال حاضر جهان شاهد گسترش شدید دیپلماسی ورزشی و بهره‌گیری دولت‌ها از این امر برای پیشبرد اهداف بین‌المللی و ملی است. امروزه رویدادهای ورزشی بین‌المللی جذابی وجود دارد که دولت‌ها دلایل مختلفی برای آمیخته کردن ورزش با سیاست و دیپلماسی دارند. از جمله این دلایل می‌توان به تغییر ایجاد شده در فضای دیپلماتیک و رویگردانی آنها از مباحث منسوخ شده دوران جنگ سرد، گسترش ورزش و نهادهای ورزشی از نظر قلمرو، قدرت و جذابیت، انزجار مردم جهان از خشونت‌های قرن بیستم و تمایل به جنبه‌های قدرت نرم همچون مبادلات فرهنگی و ورزشی و تبدیل شدن ورزش به بخش مهم زندگی مدرن اشاره کرد (صباغیان، ۱۳۹۴: ۱۴۴). در جهان امروز در دیپلماسی بین‌المللی به منظور رشد اقتصاد داخلی و مقابله با سیاست انزوا و خطر تحریم کشورها توجه به روابط رسمی و غیر رسمی نیازی ضروری است، در این راستا ورزش فرصت ارزشمندی را برای تعامل با فرهنگ متقابل و ارتباطی صلح‌آمیز و پایدار را میان ملت‌ها می‌سازد.

تعاریف مختلفی از دیپلماسی ورزشی در متون مختلف به ویژه در دهه گذشته آمده است؛ از جنگ بدون شلیک (Jackson, 2013: 274) تا ابزار توسعه پایدار (شریعتی فیض آبادی و ناظمی، ۱۳۹۶: ۱۸۴) که همه آنها به دنبال فهم بهتر تعاملات عرصه بین‌المللی و دوستی‌ها و کمک به از بین بردن کلیشه‌ها و تعصب بودند. ورزش ابزاری کم‌خطر، کم‌هزینه و پر محتوا برای فعالیت‌های دیپلماتیک است (Pigman

---

⁹ Sports communication

1095: Rofe, 2014 &). در تعریفی جامع دیپلماسی ورزشی را می‌توان بخش پررنگ دیپلماسی عمومی نامید که در آن از تمامی ظرفیت‌های سخت افزاری و نرم افزاری ورزش یک کشور از قبیل تجهیزات و فضاها، ورزشکاران، مربیان، مدیران ورزشی، استفاده تا قدرت نرم آن در عرصه بین‌الملل تقویت گردد (شریعتی فیض آبادی و گودرزی، ۱۳۹۴: ۷۷). باید گفت ورزش، در بسیاری از کشورها، مدتهاست که از جمله ابزارهای ارتباطی، فراگیر برای ارتباط با جامعه و دیگر کشورها به کار رفته و این مهم هر روز پررنگ‌تر نیز می‌شود. دیپلماسی ورزشی پیشرفت جدیدی در روابط بین‌الملل نیست. آنچه که دیپلماسی ورزشی را برای گسترش نفوذ سیاسی دولت‌ها به لحاظ منطقه‌ای و فراتر از آن متناسب می‌کند، ویژگی خاص ورزش به‌عنوان یک فعالیت جذاب جهانی است. از مزایای منحصر به فرد دیپلماسی ورزشی این است که با وجود صرف هزینه کم، نتایج نسبتاً بالایی در بر دارد (Mare & Tatjana, 2015: 90). دیپلماسی ورزشی را می‌توان در یک تقسیم‌بندی کلی‌تر یعنی دیپلماسی عمومی و فرهنگی قرار داد، که در دو دهه اخیر رواج بیش‌تری یافته است (Murray, 2012: 5). در پژوهش‌های بسیاری قدرت دیپلماسی ورزش را هم‌ردیف قدرت نرم دیده‌اند. ورزش همان‌طور که در پژوهش‌ها و تجربیات نشان می‌دهد نیاز امروز دیپلماسی و استفاده از قدرت نرم برای تأثیرگذاری در دنیا است. عرصه دیپلماسی ورزشی، عرصه کاملاً تخصصی و استراتژیک است و با سرمایه‌گذاری در این بخش می‌توان در جهان امروز روابط دیپلماتیک بین‌المللی را مقتدرانه‌تر دنبال نمود. کشورهای مختلف در سطح جهان آن قدر دیپلماسی ورزشی را پراهمیت می‌دانند که سالیانه بودجه کلانی را به این مهم اختصاص می‌دهند. از این میان می‌توان از تجربه کشورهایی چون روسیه، برزیل، چین، هند و... نام برد. در این میان همان‌طور که گفته شد؛ نگاه دیپلماسی ورزشی که منجر به مثلاً میزبانی بین‌المللی ورزشی گردد غیر از مباحث سیاسی، اقتصادی و دیپلماتیک، بحث ارائه و تبادل خرده فرهنگ‌ها بین ملل مختلف مطرح است.

تاریخچه دیپلماسی ورزشی ایران و ایالات متحده آمریکا

روابط ایران و آمریکا از سال ۱۹۷۹ دوره‌ای طولانی از دشمنی و خصومت را تجربه کرده و تنها لحظات زودگذری از آرامش در میان این تنش‌ها وجود داشته است. دیپلماسی در واقع فن مدیریت تعامل با جهان خارج از سوی نهادها، دولت‌ها و سازمان‌هاست. قطعاً ابزارها و سازوکارهای متعددی برای اعمال این مدیریت می‌توان در نظر گرفت (صالحی امیری و محمدی، ۱۳۸۹: ۱۰۸) هرچند ایران در اولین سال‌های پس از انقلاب و در بحبوحه جنگ سرد با الگو قرار دادن اصل نه شرقی نه غربی، بازی‌های المپیک ۱۹۸۰ مسکو و ۱۹۸۴ لس‌آنجلس را با شعار ما بازی نمی‌کنیم، تحریم کرد (شهابی، ۱۳۸۸: ۲۰). علاوه بر این، استفاده از فراکسیون ورزش در مجلس، استفاده از افراد مطلع و آگاه و آموزش و آگاهی دادن به افراد صاحب کرسی نیز در تحقق این اهداف موثر هستند (جوادی‌پور و راسخ، ۱۳۹۶: ۲۲۷). در فوریه ۱۹۹۸، تیم

ملی کشتی آمریکا با دعوت نامه رسمی فدراسیون کشتی جمهوری اسلامی ایران برای شرکت در مسابقات مهم جهان پهلوان تختی وارد ایران شد. محبوبیت کشتی در ایران به مانند محبوبیت فوتبال آمریکایی در ایالات متحده آمریکا است. اگرچه این رویداد پوشش خبری اندکی در رسانه‌های آمریکایی، حداقل در بخش ورزشی، داشت اما رویدادی مهم در ایران به حساب می‌آمد که عده زیادی را در مجموعه ورزشی آزادی جمع کرد. فرصت دیگر برای نشان دادن دیپلماسی ورزشی بین ایران و آمریکا در ژوئن ۱۹۹۸ به وجود آمد. زمانی که تیم های فوتبال ایالات متحده و ایران در جام جهانی فرانسه هم گروه شدند. اهمیت این بازی در پیروزی ۲-۱ ایران نبود، بلکه در رفاقت و روحیه‌ای بود که بازیکنان هر دو طرف در زمین مسابقه به نمایش گذاشتند. رسانه‌های جریان اصلی در ایالات متحده این بار این رویداد را به خوبی پوشش دادند. این مسابقه به نمادی در برابر کلیشه‌های سیاسی تبدیل شد که سال‌ها درباره ایران وجود داشت. این رویدادها و دیپلماسی ورزشی علاوه بر کشتی و فوتبال، در ورزش‌های کمتر محبوب دیگر نیز پیگیری شدند. آن چه کشتی را به مساله‌ای تاثیرگذار در دیپلماسی عمومی تبدیل می‌کند، حضور این ورزش در سطحی گسترده در میان عموم مردم ایران است. پس از قرار گرفتن ایران در رده چهل و نهم رده بندی جهانی تنیس در سال ۲۰۰۸ تیم ایران با پیشنهادی از فدراسیون ایالات متحده برای برگزاری دوره های آموزشی مشترک در لاس وگاس مواجه شد. اواخر همان سال، تیم ایران برای بازی در تورنمنت لاس وگاس به آمریکا دعوت شد (انتصار، ۱۳۹۵: ۲). همچنین در سال ۲۰۱۴ نیز تیم ملی والیبال مردان ایران برای شرکت در بازی‌های جهانی به ایالات متحده آمریکا رفت و در برابر تیم ملی این کشور قرار گرفت. تلویزیون ایران این مسابقه را پخش کرد. سازماندهی چهار بازی در چهار شهر مختلف نیازمند منابع، صرف زمان، هماهنگی و ارتباطات با چندین مجموعه و سازمان از جمله وزارت خارجه برای تسهیلات ویزا و تجهیزات لجستیکی برای میزبانی از تیم ایران بود. این اولین سفر تیم والیبال ایران به ایالات متحده آمریکا از زمان انقلاب ایران بوده است و مهم‌تر این که این بازی در لس آنجلس برگزار شد که تعداد بی‌شماری از ایرانیان را در خود جای داده است. قدرت نرم دیپلماسی والیبال به وضوح تاثیر مثبتی بر روابط ایران و آمریکا داشته است. دیپلماسی والیبال چندین مانع بزرگ میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده را از میان برداشت.

در ارتباط با دلایل و علل روی آوردن سیاستمداران به ورزش جهت استفاده از این ظرفیت با اهداف سیاسی، نظریه‌های بسیاری ارائه شده که عموماً بر مسئله حل و فصل اختلافات و تقویت صلح تاکید دارند (Nygard & Gates, 2013: 249). گسترش رقابت‌های سیاسی، ایدئولوژیک و ژئوپولیتیکی کشورها و قدرت‌های بزرگ به میدان بین‌المللی ورزش، به یکی از مشخصه‌های ورزش در دوران معاصر تبدیل شده است و دولت‌ها مکرراً از رقابت‌های بین‌المللی ورزشی به مثابه میدانی برای اعتبار بخشیدن به سیستم‌ها و ایدئولوژی‌های خود و

همچنین برای پی جویی اهداف سیاست خارجی استفاده کرده اند. دیپلماسی ورزشی از آنجایی که محل ورود و عملکردش یک موضوع غیرسیاسی و اجتماعی بسیار محبوبی است، فرصت‌های زیادی را در اختیار مجریان برای برآورده کردن خواسته‌هایشان قرار می‌دهد. دیپلماسی ورزشی در کشورهای گوناگون به میزان‌های مختلفی به آن پرداخته می‌شود. از کاربردها و اهدافی که از دیپلماسی ورزشی برای تسهیل روابط با ایالات متحده آمریکا می‌توان استفاده کرد اقدامی پوششی برای اقداماتی با حساسیت‌های سیاسی بالا است، به گونه‌ای که ورزش به عنوان یک حائل و یا نقطه آغاز صلح، آشتی یا برقراری ارتباط مورد استفاده می‌شود. امروزه ورزش به طور اجتناب ناپذیری با سیاست پیوند خورده است و یکی از عرصه‌های بسیار مهمی است که حکومت‌ها با آگاهی کامل از ابعاد سیاسی- اجتماعی آن همواره تمایل داشته‌اند تا از آن برای دستیابی به اهداف مورد نظر خود بهره‌برداری کنند (پلونده و حسینی، ۱۴۰۱: ۳۵۱).

والیبال سفیر دیپلماسی ورزشی در تسهیل و بهبود روابط ایران و آمریکا

ورزش زبانی جهانی است که مردم می‌توانند از طریق آن رسانه‌ای برای بیان تمایلات خود پیدا کنند و بدین ترتیب با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. هیچ‌کسی مخالف ورزش نیست؛ ورزشکاران بدون توجه به ملیت و مذهبشان در سرتاسر دنیا مورد احترام هستند. به علاوه مبادلات ورزشی مدیران، مربیان، کادر پزشکی، تمرین دهندگان، ورزشکاران و دیپلمات‌ها را دور هم جمع می‌کند. همه آنها باید برای بهترین ارائه از سوی تیم خود با هم همکاری کنند. ورزش تلاشی دست جمعی است که همکاری، رقابت و حتی دوستی به ارمغان می‌آورد. بسیاری از کارشناسان از این باور حمایت می‌کنند که دیپلماسی ورزشی ابزاری آسان، ایمن و ملایم برای بهبود روابط بین‌المللی است. لذا دیپلماسی ورزشی به خصوص تمرکز بر ورزش‌هایی مانند والیبال که جایگاه ویژه‌ای در میان ملل جهان دارد، می‌تواند به بازسازی تصویر یک کشور در چشم جهانیان و تقویت روابط کشورهای مختلف کمک کند. دیپلماسی ورزشی می‌تواند هویت و سازوکارهای جدیدی را در سیاست، فرهنگ و جامعه هر کشوری به وجود آورد. ایران در سال‌های گذشته با نشانه‌هایی از محدودیت‌های بین‌المللی کنفدراسیون‌های ورزشی روبه‌رو بوده است. دیپلماسی ورزشی می‌تواند نیروی متعادل‌کننده قواعد داخلی و بین‌المللی برای نیل به نتیجه تعادلی باشد. رابطه متقابل بین ورزش، سیاست، فرهنگ و جامعه از این جهت اهمیت دارد که می‌تواند زمینه‌های لازم برای عقلانیت اجتماعی، ثبات سیاسی و کنترل فضای عمومی را به وجود آورد. رابطه متقابل بین ورزش، سیاست، فرهنگ و جامعه از این جهت اهمیت دارد که می‌تواند زمینه‌های لازم برای عقلانیت اجتماعی، ثبات سیاسی و کنترل فضای عمومی و بین‌المللی را به وجود آورد. نگرش حوزه سیاست به ورزش براساس رهیافت کارکردگرایی انجام می‌گیرد. ورزش از یک طرف زمینه تخلیه هیجان‌ها، تنش‌ها و انرژی‌های نهفته را به وجود می‌آورد. از سوی دیگر می‌تواند ثبات اجتماعی و تعادل سیاسی با کشورهای دیگر را فراهم می‌سازد. دیپلماسی ورزشی نیازمند حداکثرسازی ارتباطات جهانی است.

ارتباطات جهانی براساس نمادها و نشانه‌های بنیادین در کنش ارتباطی متقابل معنا می‌یابد. صنعت ورزش در فضای ارتباطات جهانی، موضوعات مربوط به فدراسیون‌های ورزشی را در قالب مولفه‌های حرفه‌ای، فراهویتی، فراساختاری و تغییرابنده تفسیر می‌کند. رویدادهای ورزشی می‌تواند بهانه‌های بزرگی برای جلسات غیر رسمی رهبران باشد و مسابقات بزرگ ورزشی می‌تواند دیپلماسی گسترده‌ای را فرام کند که در آن بسیاری از رهبران سیاسی می‌توانند با یکدیگر دیدار کنند (تهذیبی، ۱۴۰۰: ۳۵).

ورزش در دیپلماسی عمومی به عنوان ابزاری موثر برای توسعه روابط بین‌المللی مورد تاکید است، خصوصاً برای آن دسته از کشورهایی که دارای فضای سرد سیاسی متقابلی هستند می‌تواند موجب تلطیف و عادی سازی رابطه میان دو کشور شود. مدتهاست که ایالات متحده آمریکا متوجه نقش قدرتمند ورزش به عنوان یک علاقه مشترک فرهنگی شده است که موجب نزدیک تر شدن مردم و فرهنگ‌های مختلف در سرتاسر جهان می‌شود. ورزش یک زبان مشترک است که می‌تواند علیرغم تفاوت‌های نژادی، مذهبی و منطقه‌ای مردم را به دور یکدیگر جمع کند. والیبال که ورزش منحصر به فردی است که می‌توان آن را به راحتی در محیط‌های باز (والیبال ساحلی) و محیط‌های بسته (والیبال سالنی) انجام داد. برنامه مسابقات والیبال به طور منظم هر چهار سال یک بار تاکنون در کشورهای مختلف انجام شده است. علاوه بر مسابقات قهرمانی جهان و المپیک، مسابقات والیبال در سراسر جهان با عنوان لیگ جهانی، جام جهانی، قهرمانی آسیا، پان آمریکن، قهرمانی اروپا، بازیهای آسیائی، والیبال ساحلی، جهانی دانشجویان (یونیورسیاد)، قهرمانی آفریقا، ارتش‌های جهان و ... گروه‌های سنی نوجوانان، جوانان و بزرگسالان به طور منظم انجام می‌شود. به سبب اهمیتی که والیبال در بین ورزش‌ها بدست آورد، در سال ۱۹۶۴ مسابقات والیبال مردان و زنان به برنامه بازی‌های المپیک توکیو اضافه شد.

ورزش به عنوان یک مولفه مهم اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و بین‌المللی شناخته می‌شود و نقش در حال گسترشی در جوامع و در روابط میان کشورها ایفا کرده و به عاملی تاثیر گذار در جامعه و روابط بین‌الملل تبدیل شده است. ورزش را می‌توان به عنوان مفهومی چند وجهی با ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و حتی به عنوان بعدی تازه از سیاست خارجی که در گستره وسیعی از تعاملات میان دولت-ملت‌ها به تدریج نقش پررنگ‌تری ایفا کرده و می‌نماید، مورد توجه و بررسی قرار داد. دیپلماسی ورزشی بخش دیگری از معادله کنش فرهنگی، مدیریت ادراک اجتماعی و اثربخشی در حوزه سیاست محسوب می‌شود (نکولعل آزاد، ۱۳۹۹: ۲). هدف اصلی برگزاری دیپلماسی ورزشی را می‌توان کاهش تهدیدات چندجانبه^{۱۰} و تبدیل تهدیدات به فرصت‌های دیپلماتیک و راهبردی^{۱۱} برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دانست. ضرورت‌های مدیریت بحران ایجاب می‌کند که ایران از سازوکارهای اجتماعی، ورزشی و بین‌المللی برای مدیریت تهدیدات استفاده کند. مقابله با تهدیدات در شرایطی امکان پذیر است که از سازوکارها و ابزارهای کنش علمی برای مقابله با تهدیدات کم‌شدت و پرشدت

¹⁰ Reducing multilateral threats

¹¹ Diplomatic and strategic opportunities

استفاده شود. نهادهای اجتماعی، ورزشی و راهبردی جمهوری اسلامی باید به این موضوع واقف باشند که اهداف آنان، پیوند درهم تنیده‌ای با ضرورت‌های راهبردی نظام سیاسی دارد. تحقق چنین اهدافی در شرایطی امکان‌پذیر است که ورزش به مثابه حوزه اجتماعی امنیت و موضوعات راهبردی تلقی گردیده و برای تحقق آن از تدبیر، بصیرت و عقلانیت راهبردی استفاده شود. بهره‌گیری از سازوکارهای علمی و رویکرد تحلیلی پژوهشگران ایرانی معطوف به این نکته خواهد بود که هرگونه سازوکار مقابله با تهدیدات، نیازمند بهره‌گیری از ابزارهایی است که اولاً منجر به شناخت تهدید می‌شود. ثانیاً زمینه لازم برای مدیریت تهدیدات را به وجود می‌آورد و ثالثاً زیرساخت‌های لازم برای تبدیل تهدید به فرصت را فراهم می‌سازد. ورزش این قدرت را دارد که دنیا را تغییر دهد. ورزش قدرت الهام بخشی دارد. این توان را دارد که مردم را طوری متحد کند که کمتری چیزی یا کسی توانایی انجام آن را دارد. ورزش با جوانان به زبانی صحبت می‌کند که آن را می‌فهمند. ورزش می‌تواند در جایی که زمانی تنها ناامیدی وجود داشته است امید ایجاد کند.

نتیجه گیری

در دنیای امروز اهمیت ورزش در زندگی اجتماعی افراد بیش از پیش هویدا و نمایان شده، آثار آن در روابط و تعاملات بین فرهنگی کشورها بیش از گذشته افزایش یافته و می‌یابد و واقعیت ارتباط ورزش با روابط بین الملل، غیر قابل انکار است. می‌توان گفت دولت‌مان در بحث دیپلماسی ورزشی، هم از آن برای فشار آوردن به دیگر کشورها استفاده می‌کنند و هم برای بهبود روابط و تقویت دوستی‌ها، حل مشکلات و مسائل سیاسی و نهایتاً دستیابی به صلح بهره می‌برند. می‌توان از پتانسیل دیپلماسی ورزشی و به ویژه دیپلماسی والیبال برای کاهش میزان اختلافات میان دو کشور و ایجاد پلی ارتباطی با مردم و جامعه آمریکا در کاهش تنش‌ها استفاده کرد. دیپلماسی ورزشی این پتانسیل را دارد که روابط میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا را بهبود ببخشد. بنابراین، این نوع از دیپلماسی برای ارسال سیگنال‌هایی از بهبود و ارتقای روابط میان دو کشور با روابط محدود، قابل اعمال و مورد استفاده است. توسل به دیپلماسی ورزشی در شرایطی که دیپلماسی کلاسیک شکست خورده است می‌تواند با تنش زدایی در سطح جوامع باعث تحکیم روابط صلح آمیز میان کشورها شود. دیپلماسی ورزشی به عنوان یک پدیده جدید یک مسیر در ورزش باز کرده است که هدفش افزایش گفتگو برای باز کردن افق‌ها و دیدگاه‌های جدید و کمک به درک بیشتر فرهنگی بین مردم جهان است. در این میان مسابقات ورزشی خصوصاً والیبال کارکردی بی‌بدیل را در زمینه رفع بدبینی‌های فکری میان ملت ایران و آمریکا ایفا کرده است. ورزش در اوج تنش‌های دو کشور، حداقلی از روابط را برای دو کشور باقی گذاشته و شکل‌گیری قدرت نرم بستری برای نیل به اهداف ضمنی سیاسی برای دو کشور ایران و آمریکا فراهم کرده است. اگرچه دیپلماسی ورزشی این پتانسیل را دارد که روابط بین جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا را بهبود ببخشد، اما محدودیت‌های مجزایی برای تکیه بر دیپلماسی عمومی وجود دارد که دیوار خصمانه بی‌اعتمادی میان واشنگتن و تهران را تقویت می‌کند. نتایج حاکی از آن است که چارچوب نظری قدرت نرم نشان داد که در مقاطعی حساس و با کمترین هزینه به بهبود مقطعی مناسبات ایران و آمریکا کمک کرده است. پیشنهاد

می‌شود برای دریافت میزبانی‌های مهم والیبال در سطح جهانی که چهره‌ای متفاوت از جمهوری اسلامی ایران با اتکاء به قدرت نرم ورزش نشان می‌دهد، مورد تاکید قرار گیرد و همچنین سرمایه‌گذاری ویژه‌ای در زمینه دیپلماسی ورزشی به خصوص والیبال برای بی‌اثر کردن تبلیغات ضد ایرانی و مقابله با ایران‌هراسی رسانه‌ها انجام شود.

منابع و مآخذ

- انتصار، نادر (۱۳۹۵). محدودیت دیپلماسی ورزشی در روابط ایران و آمریکا، سایت دیپلماسی ایرانی <http://www.irdiplomacy.ir>
- بخشی‌چناری، امین رضا، گودرزی، محمود، سجادی، سید نصرالله و جلالی فراهانی، مجید (۱۳۹۸). «ارائه راهکارهایی برای توانمندسازی و ارتقای دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، دوره ۷، شماره ۲۶، صص ۲۱-۳۶ <https://sportmedia.journals.pnu.ac.ir>
- پیگی، مهدی (۱۳۸۸). قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- پلونده، حسین، حسینی، فرزاد (۱۴۰۱). «سنجش ارتباط بین دیپلماسی ورزشی و پرستیژ بین المللی کشورها؛ مطالعه موردی میزبانی قطر برای جام جهانی فوتبال ۲۰۲۲»، فصلنامه سازمان‌های بین المللی، سال پنجم، شماره ۱۵، صص ۳۶۹-۳۴۶ <https://rimag.ricest.ac.ir>
- پیرانی، شهره و سعیدی زاد، آرشد (۱۴۰۰). افول سیاسی ایالات متحده آمریکا؛ زمینه‌ها و دلایل، فصلنامه مطالعات راهبردی آمریکا، دوره یک، شماره ۴، صص ۱۶۷-۱۴۹ <https://asr.ihu.ac.ir>
- تهذیبی، خادم علی (۱۴۰۰). «بررسی نقش و تاثیر دیپلماسی ورزشی در روابط بین الملل»، فصلنامه پژوهش ملل، شماره ۶۹، صص ۴۶-۲۵ <https://civilica.com>
- جمشیدی‌ها، غلامرضا و قربی، سیدمحمدجواد (۱۴۰۰). افول قدرت نرم آمریکا؛ دیدگاه‌ها و زمینه‌ها، فصلنامه مطالعات راهبردی آمریکا، سال یکم، شماره ۴، صص ۸۸-۶۳ <https://asr.ihu.ac.ir/>
- جوادی‌پور، محمد و راسخ، نازنین (۱۳۹۶). «نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه مدیریت ورزشی، دوره ۱۱، شماره ۲، صص ۲۳۴-۲۱۹ <https://jsm.ut.ac.ir>
- دهشیار، حسین (۱۳۸۷). «جهانی شدن: تک‌هنجاری طلبی ایالات متحده آمریکا»، فصلنامه سیاست خارجی، سال چهارم، شماره ۲، صص ۴۳۷.
- زرگر، افشین (۱۳۹۴). «ورزش و روابط بین الملل، جنبه‌های مفهومی و تئوریک»، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۱، شماره ۳۱، صص ۷-۴۸ <https://psq.karaj.iau.ir>
- ساروخانی، باقر (۱۳۸۹). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی (اصول و مبانی)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

-سبزی، زهره، شریعتی فیض آبادی، مهدی و صابونچی، رضا (۱۳۹۸). «دیپلماسی ورزش در توسعه روابط با کشورهای غربی»، پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش، دوره ۱۳، شماره ۳، صص ۲۷-۹۹. <https://www.sportrc.ir>

-شهبابی، هوشنگ (۱۳۸۸). «دیپلماسی ورزشی بین ایالات متحده و ایران»، فصلنامه گفتگو، شماره ۴۲، صص ۲۶-۷.

-شریعتی فیض آبادی، مهدی و گودرزی، محمود (۱۳۹۴). «جایگاه دیپلماسی ورزش در روابط بین الملل جمهوری اسلامی ایران؛ رویکرد کیفی مبتنی بر تحلیل محتوا»، دو فصلنامه دانش سیاسی، سال ۱۱، شماره ۲، صص ۱۲۷-۹۵. <http://ensani.ir>

-شریعتی فیض آبادی، مهدی و ناظمی، مازیار (۱۳۹۶). «طراحی مفاهیم فرهنگ صلح ساز ورزش در توسعه روابط بین الملل»، فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال ۶، شماره ۲۴، صص ۱۸۸-۱۶۴. <https://ensani.ir>

-صالحی امیری، سید رضا و محمدی، سعید (۱۳۸۹). دیپلماسی فرهنگی، تهران: انتشارات ققنوس.

-صبغیان، علی (۱۳۹۴). «دیپلماسی ورزشی»، فصلنامه مطالعات فرهنگ-ارتباطات، سال ۱۶، شماره ۳۱، صص ۱۵۵-۱۳۵.

-عراقی، عبدالله، بیدگلی، محمد و رجبی ده برزویی، اصغر (۱۴۰۱). دیپلماسی ورزشی استراتژی بهبود روابط سیاسی با عربستان سعودی، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۸، شماره ۶۱، صص ۳۸-۲۱.

-گلشن پژوه، محمود رضا (۱۳۸۷). جمهوری اسلامی ایران و قدرت نرم، تهران: نشر دانشگاه آزاد اسلامی.

-مختاری، سودابه و کشیشیان سیرکی، گارینه (۱۴۰۱). «تأثیر قدرت نرم دیپلماسی ورزشی بر روابط ایران و آمریکا: مطالعه موردی دیپلماسی کشتی (۱۹۹۸-۲۰۱۳)»، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین المللی، شماره ۵۱، صص ۱۰۰-۸۹. <https://journals.iau.ir>

-مختاری، سودابه و کشیشیان سیرکی، گارینه (۱۳۹۹). «نقش دیپلماسی مسیر دوم در مناسبات ایران و آمریکا؛ مطالعه موردی دیپلماسی ورزشی (۱۹۹۸-۲۰۱۹)»، فصلنامه پژوهش های روابط بین الملل، دوره دهم، شماره ۳۹، صص ۲۹۰-۲۶۹. <https://www.iisajournals.ir>

-نای، جوزف، (۱۳۸۹). قدرت نرم، ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل، سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

-نکولعل آزاد، فاطمه (۱۳۹۹). دیپلماسی ورزشی؛ ضرورت ها، اهداف و پیامدها، سایت دیپلماسی ایرانی، ۲۴/۱۰/۱۳۹۹. <http://irdiplomacy.ir>

-هادیان، ناصر و احدی، افسانه (۱۳۸۸). «جایگاه مفهومی دیپلماسی عمومی»، فصلنامه بین المللی روابط خارجی، شماره ۳، صص ۱۱۷-۸۶. <https://frqjournal.csr.ir>

Mare, U., & Tatjana (2015), **Sports diplomacy: development and practice**. Research in Kinesiology.

- Jackson, s.j.(2013).**The contested terrain of sport diplomacy in a globalizing world**. International Area Studies Review,16(3)
- Murray, Stuart (2012), “**Sports-Diplomacy: a Hybrid of Two Halves**”, at: <http://www.culturaldiplomacy.org>
- Nye, Joseph, (2004). **Soft Power and Leadership, Compass: A Journal of Leadership**. (Compass is published by the Center for Public Leadership, John F. Kennedy School of Government, Harvard University).
- Nygaard, H.M., Gates, S.(2013).**Soft power at home and abroad: Sport diplomacy, politics and peace-building**. International Area Studies Review,16(3).
- Pigman, G.A., Rofe, j.s.(2014).**Sport and Diplomacy. An Introduction** .Sport in Society,17(9)
- Postlethwaite, V., Grix, j.(2016).**Beyond the acronyms: Sport diplomacy and the classification of the International Committee. Diplomacy & statecraft**, 27.

Analyzing the impact of the soft power of sports diplomacy on Iran-US relations: a case study of volleyball diplomacy

Abstract:

The use of sports and sports diplomacy has recorded a documented experience in the history of world sports diplomacy. Sports has been a diplomatic tool in recent years and sports diplomacy is considered one of the most key methods of soft power formation and countries are trying to reduce tensions in various social, political, economic and Create a culture with other actors. The relations between the Islamic Republic of Iran and the United States of America have faced many challenges in the last few decades. The presence of the national teams of the Islamic Republic of Iran, especially volleyball, in international events such as the World Volleyball League and the Olympic Games has created an opportunity for sports to improve Iran's status and even reduce tension with Iran's long-standing enemy, the United States. Now the question is, what is the impact of the soft power of sports diplomacy on Iran-US relations? In the hypothesis, it is stated that the influence of the soft power of sports diplomacy causes a relative improvement of cultural-sports relations between Iran and the United States of America. In this article, using the documentary method, relying on written library sources and articles, it has been examined. The

results indicate that the theoretical framework of soft power has shown that it has helped to improve cultural-sports relations between Iran and the United States at critical times and at the lowest cost.

Keywords: United States of America, Islamic Republic of Iran, Sports Diplomacy, Soft Power, Volleyball